

**Inventarisatie van wetgevende en reglementaire initiatieven
ter bevordering van de participatie
van kinderen en jongeren
op het niveau van de Vlaamse overheid**

*Beleidsadvies van het Kenniscentrum Kinderrechten op vraag van de Vlaamse overheid
2015/2 – juli 2015*

Vlaanderen
verbeelding werkt

Secretariaat

Kenniscentrum Kinderrechten vzw
Valentin Vaerwyckweg 1
HoGent C-gebouw
Gelijkvloerse verdieping, lokaal C0.008
9000 Gent

Telefoon: +32 (0)9 243 24 70
info@keki.be – www.keki.be

Zetel

Kenniscentrum Kinderrechten vzw
Lange Steenstraat 31
9000 Gent

Raad van Bestuur

Dr. Didier Reynaert (voorzitter) – Hogeschool Gent
Prof. dr. Johan Put (ondervoorzitter) – KU Leuven
Prof. dr. Wouter Vandenhole – Universiteit Antwerpen
Dr. Lieve Bradt – Universiteit Gent
Prof. dr. Els Dumortier – Vrije Universiteit Brussel

Stafmedewerkers

Mevr. Kathy Vlieghe (coördinator)
Mevr. Katrien Herbots
Mej. Sara Lembrechts
Mevr. Nele Willems

Gedragen door een interuniversitair platform van onderzoekers verbonden aan deze instellingen:

INHOUD

AANLEIDING	3
1. DE KADERING VAN HET BELEIDSADVIES OVER PARTICIPATIEREGELGEVING	3
1.1. AFBAKENING VAN HET ONDERZOEKSDOMEIN	3
1.1.A. INITIATIEVEN	3
1.1.B. VLAAMSE OVERHEID	4
1.1.C. WET- EN REGELGEVING	4
1.1.D. KINDEREN EN JONGEREN	4
1.1.E. PARTICIPATIE	5
1.2. DE OPERATIONALISERING VAN 'PARTICIPATIE' IN DIT ADVIES	6
1.2.A. DOEL VAN PARTICIPATIE	6
1.2.B. CONTEXT VAN PARTICIPATIE	6
1.2.C. ACTOREN VAN PARTICIPATIE	7
1.2.D. WIJZE VAN PARTICIPATIE	8
1.3. PARTICIPATIE BINNEN VOORLIGGENDE BELEIDSADVIES	9
2. DE GEHANTEERDE METHODOLOGIE	10
3. DE GRENZEN VAN VOORLIGGENDE ADVIES	10
4. BESLUIT	11
5. GERAADPLEEGDE LITERATUUR	11
6. BASISFICHE	12
7. OVERZICHTSTABEL VAN DE VLAAMSE KINDER- EN JONGERENPARTICIPATIEREGELGEVING	13

Dit advies werd opgesteld op vraag van de afdeling Jeugd binnen het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse Overheid.

Aanleiding

In haar periodieke rapportage van 2008 lijstte de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind doelstellingen voor de toekomst op. Doelstelling 202 stelt: “ [o]ok zal het geheel van wettelijke en reglementaire initiatieven die op het niveau van elke overheid worden genomen ter bevordering van de participatie van kinderen evenals van de actoren op dit terrein, worden geïnventariseerd, zoals reeds gebeurde op bepaalde bevoegdheidsniveaus”.¹

Reeds in 2006 maakte de ‘Observatoire de l’Enfance, de la Jeunesse et de l’Aide à la Jeunesse’ voor de Franse Gemeenschap (nu Federatie Wallonië-Brussel-) een dergelijk overzicht.²

In dit vraaggestuurd advies voor de Afdeling Jeugd binnen het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse overheid, inventariseert het Kenniscentrum Kinderrechten Vlaamse regelgeving die participatie van kinderen en jongeren aan het maatschappelijk en juridisch leven inricht.

1. De kadering van het beleidsadvies over participatieregelgeving

De inventarisatie van Vlaamse participatieregelgeving wordt gestuurd door een aantal bakens die in samenspraak met de Afdeling Jeugd werden uitgezet. Het gaat hierbij om een afbakening van het onderzoeksdomein, de operationalisering van een aantal begrippen en de gehanteerde methodologie.

1.1. Afbakening van het onderzoeksdomein

Om tot een goede en overzichtelijke inventarisatie te komen, is het belangrijk dat een aantal begrippen geduid worden.

1.1.a. Initiatieven

Dit beleidsadvies presenteert een zo exhaustief mogelijke inventarisatie van bestaande en in het Belgisch Staatsblad gepubliceerde Vlaamse wet- en regelgeving die de participatie van kinderen en jongeren regelt. Indien een relevante bepaling nog niet in werking is getreden, wordt dit vermeld.

Regelgeving in voorbereiding of aangenomen maar nog niet in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd, valt dus buiten het bestek van dit advies.

¹ Dit rapport is terug te vinden op de site van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind: <http://www.ncrk.be/nl/inhoud/het-kinderrechtenbeleid-van-de-belgische-overheden>.

² Het overzicht met de bijhorende fiches is integraal raadpleegbaar op de site van de ‘Observatoire de l’Enfance, de la Jeunesse et de l’Aide à la Jeunesse’: <http://www.oejaj.cfwb.be/index.php?id=5326>.

1.1.b. Vlaamse overheid

Dit advies beperkt zich tot de inventarisatie van wet- en regelgeving uitgevaardigd door de Vlaamse overheid, namelijk de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. De wetgeving (in het bijzonder wetten en koninklijke besluiten) die betrekking heeft op de bevoegdheden die via de recente Zesde Staatshervorming naar Vlaanderen werd overgeheveld, worden eveneens doorgenomen. Zolang de federale regelgeving door de Vlaamse decreetgever niet wordt gewijzigd, behoort ook deze immers tot het arsenaal van Vlaamse regelgeving en is deze van toepassing.

Wet- en regelgeving op internationaal, federaal, provinciaal, gemeentelijk, niet Vlaams gemeenschaps- en gewestelijk niveau zijn niet in het overzicht vervat.

De Vlaamse overheid kent 12 beleidsdomeinen, met name:

- Kancelarij en Bestuur
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Economie, Wetenschap en Innovatie
- Financiën en Begroting
- Internationaal Vlaanderen
- Landbouw en Visserij
- Leefmilieu, Natuur en Energie
- Mobiliteit en Openbare Werken
- Onderwijs en Vorming
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Werk en Sociale Economie

De voor het advies relevante regelgeving binnen deze beleidsdomeinen van de Vlaamse regering wordt opgelijst.

1.1.c. Wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving is de omschrijving voor een geheel van (al dan niet formele) regels uit diverse bronnen en van diverse aard.

Voor dit advies is de bron van regelgeving de Vlaamse overheid (zie duiding hierboven).

De aard van de geïnventariseerde regelgeving beperkt zich tot decreten en besluiten van de Vlaamse regering.

1.1.d. Kinderen en jongeren

De inventarisatie betreft regelgeving over kinderen en jongeren. Onder kinderen wordt voor dit beleidsadvies verstaan: iedere persoon jonger dan 18 jaar. De afbakening valt dus samen met de minderjarigheidsgrens (art. 488 BW) en de leeftijdsgrens bij toepassing van het Kinderrechtenverdrag (art. 1).

De juridische handelings- en procesonbekwaamheid van kinderen en jongeren, de positie die kinderen en jongeren in onze samenleving bekleden en de aanleiding van opstelling van dit advies (zie kadering) verantwoorden de keuze om de bovengrens op 18 jaar te leggen.

In dit beleidsadvies gaat bovendien bijzondere aandacht uit naar de prioritaire doelgroepen en thema's binnen de Afdeling Jeugd, de opdrachtgever van voorliggend advies.

Het gaat hierbij om:

- kinderen en jongeren in *armoede*, met bijzondere aandacht voor dakloze kinderen en jongeren;
- kinderen en jongeren van *buitenlandse herkomst*, met bijzondere aandacht voor niet-begeleide minderjarigen, Roma-jongeren en geradicaliseerde jongeren;
- de doelgroepen van het *gelijkekansenbeleid*: kinderen en jongeren met een handicap/beperking, LGTB's (seksuele identiteit), meisjes-jongens (gender);
- kinderen en jongeren in *bijzondere jeugdzorg/in instellingen*;
- kinderen en jongeren met een lage *scholing*, ongekwalificeerde uitstroom, vroegtijdige schoolverlaters.

1.1.e. Participatie

Participatie is een ruim en gelaagd begrip dat uiteenlopende interpretaties kent. Participatie kan het best omschreven worden als 'deelname', 'het aandeel hebben in iets' (Van Dale Woordenboek). Participatie van kinderen en jongeren impliceert dat ze een aandeel hebben in aspecten die zowel betrekking kunnen hebben op hun eigen leven als het gemeenschapsleven (Hart, 1992). Uit de omschrijving kan worden afgeleid dat participatie eerder een proces beslaat dan dat het om een afgelijnd resultaat gaat. Het impliceert erbij horen, ertoe doen en ontwikkelingen mee vorm geven. Participatie vormt in deze betekenis een sociale actie.

Daarnaast kan in een aantal situaties participatie evenzeer als een recht worden beschouwd. Binnen de kinderrechten neemt het Verdrag inzake de Rechten van het Kind³ hierin een cruciale positie in. Het Kinderrechtenverdrag waarborgt naast beschermings- en voorzieningsrechten, ook participatierechten van kinderen en jongeren. Het betreft een cluster (Hanson & Vandaele, 2003: 84) van participatierechten en niet één afgelijnd recht. Bovendien spreekt het Kinderrechtenverdrag bij de toekenning van rechten niet over participatie *an sich* (met uitzondering van art. 23.1. – zie verder). Het gaat eerder om rechten die beschouwd (kunnen) worden als -een vorm van- participatie. Participatie is kortom een verzamelterm voor een aantal rechten die kinderen toelaten deel te nemen en vorm te geven aan hun eigen en gemeenschapsleven.

Het meest bekende participatierecht in het Kinderrechtenverdrag is het recht van ieder kind om zijn mening te geven in alle zaken die hem aanbelangen en waaraan passend belang wordt gehecht (artikel 12, waarbij in het tweede lid wordt verwezen naar meningsuiting in gerechtelijke en administratieve procedures.). Dit hoorrecht of spreekrecht van het kind neemt een centrale plaats in, maar is niet het enige noch uitsluitende participatierecht. Daarnaast bevestigt het Kinderrechtenverdrag de volgende bepalingen die participatie van het kind verzekeren (Ang et al, 2006; VN-Comité voor de Rechten van het Kind, 2007; VN-Comité voor de Rechten van het kind, 2009):

- de groeiende capaciteiten van het kind waarmee rekening moet worden gehouden (art. 5),
- de mogelijkheid om eigen standpunt naar voren te brengen in de scheidingsprocedures van de ouders (art. 9.2),
- de vrijheid van meningsuiting (art. 13),
- de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst (art. 14.1),
- de vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering (art. 15.1),
- de toegang tot passende informatie (art. 17),
- de geïnformeerde toestemming bij adoptie (art. 21.a),
- de actieve participatie van kinderen met een beperking (art. 23.1),

³ Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989 (hierna: Kinderrechtenverdrag). Sinds 1992 heeft het Kinderrechtenverdrag kracht van wet in België, na goedkeuring ervan door de Gemeenschappen en de federale overheid.

- recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten (art. 31),
- de toegang tot rechtshulp en andere bijstand en mogelijkheid om vrijheidsberoving te betwisten indien een minderjarige van zijn vrijheid werd beroofd (art. 37.d)
- het recht op informatie, rechtsbijstand en andere bijstand en het recht om een actieve rol te spelen tijdens gerechtelijke procedures indien een minderjarige verdacht of veroordeeld wordt wegens het plegen van een misdrijf (art. 40.2).

Mede onder impuls van de kinderrechten, met het Kinderrechtenverdrag als stuwende factor, wordt het debat over participatie van kinderen aan en in de samenleving in toenemende mate gevoerd. Kinderen zijn (en worden erkend als) actieve betekenisverleners. Zo geeft een raadpleging van KeKi's databank, die zowel regelgeving, publicaties als (Vlaams) onderzoek bundelt, reeds een eerste idee welk belang dit thema inneemt (www.kekidatabank.be).

Voorliggend advies kadert in de -internationale- verplichtingen die de (Vlaamse) overheid is aangegaan om kinderrechten, en dus ook participatie van kinderen, te realiseren. Om zicht te hebben op de participatie-situatie van kinderen en jongeren wordt op beleidsniveau een belangrijke stap gezet door de bestaande regelgeving in kaart brengen.

Voor de werkbaarheid van het advies wordt daarom het begrip 'participatie' verder geoperationaliseerd in wat volgt.

1.2. De operationalisering van 'participatie' in dit advies

Op basis van een grondige analyse van nationale en internationale literatuur over participatie en participatierechten, wordt 'participatie' beschouwd als een dynamisch begrip. Het wordt geoperationaliseerd via vier basiscomponenten: (a) het doel van participatie, (b) de context waarbinnen participatie plaatsvindt, (c) de betrokken actoren en (d) de wijze van participatie. Deze componenten kennen elk hun eigen invulling, maar zijn steeds onlosmakelijk met elkaar verbonden (Herbots & Put, 2015). Figuur 1 visualiseert deze begripsinvulling en bijhorende interactie. Hieronder worden de vier basiscomponenten kort verder uitgewerkt en toegelicht met gevonden voorbeelden uit de regelgeving.

Figuur 1 - De participatieschijf

1.2.a. Doel van participatie

Het doel van participatie verwijst naar een continuüm waarbij enerzijds participatie een doel op zichzelf is en anderzijds een middel is om een politiek, sociaal, wettelijk geregeld doel te bereiken. Dit kan binnen gerechtelijke of administratieve procedures zijn, maar ook ruimer.

Zo kan het bestaan van een leerlingenraad op school waarbij kinderen participeren aan de vormgeving van de schoolcontext gezien worden als een doel op zichzelf. Evenzeer kan de leerlingenraad een middel zijn, doordat in bepaalde situaties bijvoorbeeld het advies van de leerlingenraad gevraagd kan worden door de schoolraad (art. 48 Decr.VI. 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad, BS 6 augustus 2004).

1.2.b. Context van participatie

Zowel het sociaal niveau (micro-, meso- en macroniveau, publieke of private sfeer) als de materie (familie, onderwijs, welzijn, gezondheid...) waarbinnen participatie plaats vindt, bepalen de context van participatie.

Participatie op *microniveau* in de publieke sfeer verwijst bijvoorbeeld naar het recht van een jongere jonger dan 14 jaar om zonder visverlof en zonder begeleiding met één hengel te mogen gaan vissen (art. 7 BVR 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij, *BS* 5 maart 2001).

Het recht van jongeren binnen de (semi-)residentiële hulpverlening om met medebewoners te mogen vergaderen over aspecten van de hulpverlening, kan worden beschouwd als participatie op *mesoniveau* (art. 18 Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, *BS* 4 oktober 2004).

De vertegenwoordiging van de Vlaamse Jeugdraad in de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media vormt dan weer participatie op *macroniveau* (art. 9, 10 en 12 Decr. VI. 30 november 2007 houdende de oprichting van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, *BS* 15 januari 2008).

Materies waarvoor Vlaanderen bevoegd is en waarbinnen kinderen en jongeren kunnen participeren, zijn divers, waaronder de jeugdhulp, sport, onderwijs, jeugdwerk, het sociale huurstelsel en de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

1.2.c. Actoren van participatie

Het kind zelf kan als participant optreden (bv. een minderjarige nieuwkomer kan zich in een gemeente inschrijven en ontvangt hierbij informatie over het gemeentelijke sociaal-culturele aanbod en de betrokken lokale diensten: art. 35, § 1 Decr.VI. 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid, *BS* 26 juli 2013).

In een aantal gevallen wordt dit in de regelgeving begrensd door leeftijd (bv. de laatste wilsbeschikking vanaf 16 jaar: art. 15 Decr.VI. 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, *BS* 10 februari 2004) en/of bekwaamheidsvereiste (bv. de zelfstandige uitoefening van de rechten in de jeugdhulp: art. 4 Decr.VI. Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, *BS* 4 oktober 2004; de handtekening van de bekwame leerling onder het gemotiveerd verslag: art. 9 BVR 13 februari 2015 tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag voor toegang tot het geïntegreerd onderwijs en van het attest bij het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs, *BS* 3 april 2015).

Buiten het kind of de jongere die zelf participeert (directe participatie), kunnen ook andere actoren samen met en/of in naam van het kind participeren. In de eerste plaats kunnen dit de ouders of andere gezagdragers over het kind zijn. Zo beslissen de ouders welke cursus godsdienst of niet-confessionele zedenleer hun kind in het secundair onderwijs volgt (art. 29 Decr.VI. 25 februari 1997 inzake het basisonderwijs, *BS* 17 april 1997 en art. 98, § 1 Codex Secundair Onderwijs 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011). Vanaf de leeftijd van 12 jaar vindt de keuze in samenspraak met de ouders en de kind-leerling plaats (art. 98, § 2 Codex Secundair Onderwijs).

Ook andere tussenpersonen kunnen de stem van het kind/de jongere vertegenwoordigen, zoals de leerlingenraad, de vertrouwenspersoon in de jeugdhulp, de -Vlaamse- Jeugdraad, de Kinderrechtencommissaris en de bewonersraad in jeugdhulpvoorzieningen. Dit kan evenzeer beschouwd worden als indirecte participatie.

Voor de inventarisatie van tussenpersonen wordt binnen dit beleidsadvies ze veel mogelijk de verbinding met de participatie van het (individuele) kind of de jongeren als uitgangspunt genomen.

Participatie kan actief zijn geformuleerd in hoofde van de betrokkene of de tussenpersoon zelf, bv. het recht op toegang tot het jeugdhulpdossier door de minderjarige, het cliëntsysteem en derden (art. 22 Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, *BS* 4 oktober 2004).

Evenzeer kan participatie in de regelgeving op passieve wijze worden opgenomen. In die zin kan onder meer worden verwezen naar de bepalingen die overleg en inspraak van jongeren in het lokaal jeugdbeleid willen ondersteunen en stimuleren (Decr.VI. 6 juli 2012 houdende de ondersteuning en stimulering van het lokaal jeugdbeleid en de bepaling van het provinciaal jeugdbeleid, *BS* 9 augustus 2012) of de participatie van jongeren aan cultuur, sport en in het jeugdwerk willen bevorderen (Decr.VI. 18 januari 2008 houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport, *BS* 4 april 2008).

Een zeer passieve en algemene vorm van participatie zijn bijvoorbeeld de bepalingen die verplichten tot de eerbiediging van het Kinderrechtenverdrag (o.a. art. 2, § 2, 1° BVR 21 december 2012 tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten voor de olympiade 2013-2016, *BS* 22 januari 2013; art. 7 Decr.VI. 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs, *BS* 25 mei 1991 en art. 10 Decr.VI. 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding, *BS* 25 mei 1991).

1.2.d. Wijze van participatie

Verschillende vormen van participatie kunnen worden onderscheiden:

Wijze	Omschrijving	Voorbeeld uit de regelgeving
Initiatie	De betrokkene neemt zelf het initiatief door een vraag te stellen, een verzoek of aanvraag in te dienen...	Op verzoek van de bekwame minderjarige leerling kunnen gegevens in het multidisciplinaire dossier ontoegankelijk worden gemaakt voor bepaalde medewerkers van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (art. 6 BVR 12 september 2008 betreffende het multidisciplinaire dossier in de centra voor leerlingenbegeleiding, <i>BS</i> 17 november 2008)
Informatie	Inlichtingen, materiaal, boodschappen, folders, mededelingen, kennis... die de betrokkenen ontvangt of opvraagt	Een sporter ontvangt alle nodige informatie inzake het Vlaamse anti-dopingbeleid, waaronder zijn rechten en plichten als sporter, zijn rechten van verdediging en voorafgaand aan een dopingcontrole wordt een minderjarige sporter ingelicht dat hij zich kan laten bijstaan (art. 5 en 17 Decr.VI. 25 mei 2012 betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport, <i>BS</i> 17 juli 2012)
Raadpleging	Peilen naar interessegebieden bij en/of de mening van de betrokkene, dan wel vraagt de betrokkenen naar inzichten van anderen om zijn eigen mening te vormen	Een jongere die verdacht wordt van het plegen van een als misdrijf omschreven feit kan voor hij al dan niet ingaat op het aanbod van de jeugdrecht om in te gaan voor ene herstelrechtelijk groepsoverleg raad inwinnen bij zijn advocaat (art. 37bis, § 4, 1° Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, <i>BS</i> 15 april 1965)

Betrokkenheid	Het geven van een mening waarmee rekening wordt gehouden. De betrokkene handelt samen met anderen en heeft dus inspraak.	Op structurele en aangepaste wijze betrekken van kinderen bij de werking van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (art. 10 Samenwerkingsakkoord van 19 september 2005 tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de oprichting van een Nationale Commissie voor de rechten van het kind, <i>BS</i> 6 december 2005)
Beslissing	Situaties waarbij de betrokkene het laatste woord heeft, over het geheel of een aspect ervan. Dit gebeurt via het verlenen van toestemming, het uitspreken van een veto, het nemen van de beslissing...	De noodzaak van de schriftelijke instemming van de gebruiker binnen het algemeen welzijnswerk vooraleer er persoonsgegevens kunnen worden uitgewisseld (art. 21 BVR 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk, <i>BS</i> 1 augustus 2013)

Deze onderscheiden vormen worden niet in een hiërarchische orde benaderd. Elke wijze vormt een op zichzelf staande vorm van participatie.

In de regelgevende praktijk worden de verschillende vormen (en terminologische varianten) van participatie gehanteerd.

De meest bekende vorm van participatie en die niet verwerkt is in bovenstaande voorbeelden van participatie in regelgeving is het spreek- resp. hoorrecht van het kind/de jongere.

Wanneer in de regelgeving uitdrukkelijk bepaald wordt dat hieraan een passend belang moet worden gehecht en dit gebeurt in de praktijk ook, kan het spreek- resp. hoorrecht beschouwd worden als 'betrokkenheid'.

Bij afwezigheid van enige bepaling omtrent de gevolgeving hieraan en/of zonder praktijktoets, neemt het spreek- resp. hoorrecht eerder de vorm aan van 'raadpleging' (Shier, 2001; Cappon & Vander Laenen, 2015) (bv. het horen van een jongere door Syntra Vlaanderen indien deze jongere bezwaar heeft aangetekend tegen de gemotiveerde beslissing van de praktijkcommissie tot uitsluiting van een jongere uit de leertijd: art. 10 BVR 24 oktober 2008 houdende uitvoering van het decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap, *BS* 23 januari 2009).

1.3. Participatie binnen voorliggend beleidsadvies

Voor voorliggend beleidsadvies wordt bij de screening van de regelgeving bijgevolg met de vier componenten rekening gehouden.

Door het gehele arsenaal aan regelgeving te screenen, wordt de verscheidenheid aan contexten en thema's waarbinnen participatie mogelijk is, uitgelicht.

Bovendien gaat de aandacht uit naar regelgeving die participatie van het kind en/of de jongere inricht zowel door het kind/de jongere zelf als de participatiemogelijkheid via tussenpersonen. Actieve en passieve formuleringen van participatie maken eveneens deel uit van de inventarisatie.

De inventarisatie bevat een diversiteit van participatiewijzen zoals opgenomen in de regelgeving. Het spreek- resp. hoorrecht van het kind/de jongere, dat regelmatig als ijkpunt wordt gehanteerd, wordt

hier opgelijst naast de overige participatiewijzen en krijgt dus dezelfde aandacht toebedeeld als de overige vormen van participatie.

De inventarisatie werd afgesloten op 15 juli 2015.

2. De gehanteerde methodologie

De data voor de inventarisatie wordt gehaald uit een diepgaande screening van relevante databanken, met name de databank Vlaamse overheid (www.codex.vlaanderen.be) en KeKi's instrumentendatabank (www.kekidatabank.be).

Sleutelwoorden in de zoektocht zijn in eerste instantie: 'kind', 'minderjarige', 'jeugd', 'jongere', 'vertegenwoordiger', 'gebruiker', 'leerling', 'jaar', 'leeftijd'.

In een volgende beweging werd verder gezocht op sleutelwoorden die wijze van participatie inhouden, met name 'participatie', 'inlichten', 'informer', 'horen', 'betrokken', 'instemming', 'toestemming', 'beroep', 'bezwaar'. Ook op varianten van deze woorden werden gebruikt (bijv. meedelen: meegedeeld, deelde mee, deel; horen: gehoord, spreken, hoorrecht).

Op basis van deze ingang werd binnen de geselecteerde regelgeving verder gezocht naar toepasselijke bepalingen.

Voor de inventarisatie wordt gebruik gemaakt van een standaardfiche (zie 6. Basisfiche) met de volgende velden 'beleidsdomein', 'regelgeving', 'relevante artikelen', 'prioritaire doelgroepen en/of thema's'. De wijze van participatie werd in de geselecteerde regelgevingsartikelen steeds onderlijnd. De link naar de volledige tekst van de regelgeving werd opgenomen. Het overzicht van regelgeving bestaat bijgevolg uit een geheel van fiches.

3. De grenzen van voorliggend advies

Iedere opdracht kent zijn beperkingen. Dit geldt ook voor dit advies.

De opdracht bestaat uit een inventarisatie van een deel van de door de Vlaamse overheid uitgevaardigde regelgeving, met name decreten en besluiten van de Vlaamse Regering. Er kan dus geen sprake zijn van een allesomvattende inventarisatie van het arsenaal aan Vlaamse regelgeving.

De secure screening en het gebruik van een diversiteit aan sleutelwoorden lieten toe de regelgeving zowel via onderscheiden invalshoeken te benaderen als een aanzet te vormen om in tweede instantie de gevonden regelgeving verder uit te rollen en in detail te onderzoeken. Desondanks kan niet worden uitgesloten dat toepasselijke regelgeving aan de inventarisatie is ontglipt. Mocht dit zo zijn, is het aan te raden om de inventarisatie aan te vullen. Ontbrekende regelgeving kan steeds aan KeKi worden gemeld.

Sowieso betreft dit advies een beschrijving van de op dit moment bestaande regelgeving. De oplijsting dient bijgevolg te worden beschouwd als een dynamisch document dat in de loop van de tijd ontegensprekelijk wijzigingen ondergaat.

Evenzeer vormt de aard van de opdracht een grens. Dit advies beperkt zich tot het niveau van inventarisatie. Een analyse op de resultaten van de zoektocht hoort hier niet bij. Dit advies laat dus geen uitspraak toe over de participatietoestand van het kind en de jongere in Vlaanderen. Een

duidelijk referentiekader met degelijk uitgewerkte indicatoren en bijhorend onderzoek ontbreekt daarenboven hiervoor. Een onmiskenbare belangrijke factor hierin is de beleving door de betrokkenen van de participatiestructuren. Een significante hamvraag zal hierbij waarschijnlijk zijn of participatie van het kind en de jongere als iets extra bovenop de bestaande structuren en processen in de samenleving wordt beschouwd, of dat het er eerder een onlosmakelijk deel van uitmaakt (Tisdall, 2015).

4. Besluit

De diepgaande screening van regelgeving van de Vlaamse overheid op basis van de hierboven uiteengezette bakens leverde een rijk beeld van participatiemogelijkheden op. In zeven van de 12 beleidsdomeinen werden relevante bepalingen teruggevonden. Daarnaast werden twee toepasselijke decreten gelinkt aan het Vlaams Parlement. In totaal werden 97 fiches opgesteld. De inventarisatie van de regelgeving ter bevordering van de participatie van kinderen en jongeren op het niveau van de Vlaamse overheid wordt als afzonderlijk document bij dit advies gevoegd.

Een overzichtstabel is verderop in dit advies terug te vinden (7. Overzichtstabel van de Vlaamse kinder- en jongeren participatieregelgeving).

5. Geraadpleegde literatuur

Ang, F., Berghmans, E., Delplace, M., Staelens, V., Vandresse, C. & Verheyde, M. (2006). "Participation rights in the un Convention on the rights of the child". In: Ang, F., Berghmans, E., Catrijsse, L., Delens-Ravier, I., Delplace, M., Staelens, V., Vandewiele, T., Vandresse, C. & Verheyde, M. (eds.). *Participation Rights of Children* (Pp. 9-50). Antwerpen: Intersentia.

Cappon, L. & Vander Laenen, F. (2015). "Gehoord worden is nog geen inspraak: perspectieven van minderjarigen en ouders op de beslissingengenomen door de jeugdrechter", *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, (16)1, 3-19.

Hanson, K. & Vandaele, A. (2003). "Working children and international labour law: A critical analysis", *International Journal of Children's Rights*, 11(1), 73-146.

Hart, R. (1992). *Children's participation: from tokenism to citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre.

Herbots, K. & Put, J. (2015). "The Participation Disc. A Concept Analysis of (a) Child ('s Right to) Participation", *The International Journal of Children's Rights*, 23(1), 154-188.

Shier, H. (2001). "Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. A New Model for Enhancing Children's participation in Decision-making," *Children & Society*, 15(2), 107-117.

Tisdall, E.K.M. (2015). "Children and young people's participation". In: Vandenhole, W., Desmet, E., Reynaert, D. & Lembrechts, S. (eds.). *Routledge International Handbook of Children's Rights Studies* (Pp. 185-200). New York: Routledge.

VN-Comité voor de Rechten van het Kind (2007). *Algemene Commentaar nr. 10. Kinderrechten in jeugdrecht, crc/c/gc/10*.

VN-Comité voor de Rechten van het Kind (2010). *Algemene Commentaar nr. 12. Het recht van het kind om te worden gehoord*, crc/c/gc/12.

6. Basisfiche

Regelgeving

- + publicatie in Belgisch Staatsblad
- + link naar tekst

Beleidsdomein

Relevante artikelen

Prioritaire doelgroepen en/of thema's

7. Overzichtstabel van de Vlaamse kinder- en jongerenparticipatieregelgeving

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Decreet van 27 maart 1991 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening BS 11 juni 1991	32-35, 41
	Decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar BS 12 september 1996	3, 5, 8
	Decreet van 13 juli 2001 houdende de regeling van de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding BS 14 september 2001	5, 48
	Decreet van 11 mei 2007 houdende het statuut van de sportschutter BS 8 juni 2007	5, 7, 9
	Decreet van 30 november 2007 houdende de oprichting van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media BS 15 januari 2008	9, 10, 12, 14
	Decreet 18 januari 2008 houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport BS 4 april 2008	3, 4, 10, 15, 19, 20, 22, 23, 25, 29
	Decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie BS 30 april 2009	216

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
	Decreet van 3 april 2009 houdende de toekenning van subsidies voor de uitbouw, de coördinatie en de promotie van het sportaanbod van de studentenvoorzieningen van de Vlaamse universiteiten en hogescholen en de erkenning en subsidiëring van een Vlaamse overkoepelende studentensportvereniging BS 18 september 2009	12
	Decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid BS 7 maart 2012	2, 3, 7, 10, 14, 15
	Decreet van 25 mei 2012 betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport BS 12 juli 2012	3, 5, 17, 32-36, 39, 43
	Decreet van 6 juli 2012 houdende de ondersteuning en stimulering van het lokaal jeugdbeleid en de bepaling van het provinciaal jeugdbeleid BS 9 augustus 2012	4, 5, 8
	Decreet van 6 juli 2012 houdende subsidiëring van hostels, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren en de vzw Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme BS 17 augustus 2012	3
	Decreet van 20 december 2013 inzake gezond en ethisch sporten BS 31 januari 2014	5, 7, 8, 12, 14
	Besluit van de Vlaamse Regering van 21 mei 2010 tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten BS 18 juni 2010	2
	Besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2012 tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten voor de olympiade 2013-2016 BS 22 januari 2013	2
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 houdende uitvoering van het Antidopingdecreet van 25 mei 2012 BS 26 maart 2015	9, 10, 11, 25-27, 31, 32, 34, 35, 37, 89

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
Kanselarij en Bestuur	Samenwerkingsakkoord van 19 september 2005 tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de oprichting van een Nationale Commissie voor de rechten van het kind BS 6 december 2005	3, 10
	Decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid BS 8 mei 2003	18
	Decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging BS 10 februari 2004	15, 24
	Decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid BS 26 juli 2013	35, 36, 38, 40
Landbouw en Visserij	Besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2006 betreffende de uitvoering van het Vlaamse inburgeringsbeleid BS 29 december 2006	8
	Wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij BS 29 juli 1954	8
	Besluit van de Vlaamse Regering van 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij BS 5 maart 2013	7
Mobiliteit en Openbare Werken		

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
Onderwijs en Vorming	Decreet van 8 mei 2009 betreffende toegangsverbod tot voertuigen van de VVM BS 6 juli 2009	5, 6, 11, 12, 14, 18
	Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs BS 25 mei 1991	7
	Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding BS 25 mei 1991	10
	Decreet van 25 februari 1997 inzake het basisonderwijs BS 17 april 1997	15, 28, 29, 31-35, 37, 37/1, 37/2, 37/4, 37/6, 37bis, 37undecies, 37terdecies, 43, 45, 46, 55, 62, 97, 99, 168
	Decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding BS 10 april 1999	4-7, 9, 12, 16, 17, 27, 28, 30, 33, 41, 95
	Decreet van 30 maart 1999 houdende de subsidiëring van studenten- en leerlingenkoepelverenigingen BS 15 september 1999	4, 5, 6, 10-12, 16
	Decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen - I BS 14 september 2002	IV.9
	Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad BS 6 augustus 2004	4, 8, 12, 23, 42-44, 48, 50, 51, 61
	Decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid "Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs" naar een publiekrechtelijk vormgegeven extern	7

verzelfstandigd agentschap "Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs" BS 7 juni 2004	
Decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap BS 3 oktober 2008	3, 6, 10, 11, 19, 27/1, 28bis, 29, 30/1, 31, 31/1, 33, 36, 38, 39, 44, 45, 47, 63, 68, 69/1, 75, 77
Decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs BS 28 augustus 2009	42, 52
Gecoördineerde decreten van 17 december 2010 houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs BS 24 juni 2011	3, 15, 98, 110/1, 110/11, 110/13-110/15, 110/18, 110/24, 110/28, 111, 112, 115/1, 117/1, 118, 123/1, 123/2, 123/5, 123/1, 123/2, 123/4-123/8, 123/10-123/12, 123/14, 146, 147, 157/1, 163, 164, 256/6, 259, 263, 266, 294, 344/1, 344/2
Besluit van de Vlaamse Regering van 17 april 1991 tot organisatie van het schooljaar in het basisonderwijs en in het deeltijds onderwijs georganiseerd, erkend of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap BS 11 juli 1991	9, 16
Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 1996 tot bepaling van de vakgebonden eindtermen en de vakgebonden ontwikkelingsdoelen van de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs BS 8 augustus 1996	Bijlage
Besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 1996 betreffende de brugprojecten BS 20 september 1996	3, 5
Besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het gewoon basisonderwijs BS 28 augustus 1997	Bijlage
Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair	14undecies/1

onderwijs of in het stelsel van leren en werken BS 31 oktober 1997	
Besluit van de Vlaamse Regering van 12 november 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs BS 6 januari 1998	10decies/1
Besluit van de Vlaamse Regering van 24 november 1998 betreffende de regels voor het uitreiken van het getuigschrift van basisonderwijs en het vastleggen van de vorm ervan BS 5 februari 1999	6, 9
Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 1999 betreffende het tijdelijke project onderwijsvoorrang in het secundair onderwijs BS 28 december 2000	2, 4
Besluit van de Vlaamse Regering van 31 augustus 2001 houdende de organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs BS 24 oktober 2001	5
Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs BS 4 december 2002	30, 59bis, 60
Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2007 betreffende het onderwijs aan huis voor zieke kinderen en jongeren BS 31 augustus 2007	3
Besluit van de Vlaamse Regering van 26 oktober 2007 houdende goedkeuring van de geselecteerde tijdelijke projecten rond studie- en beroepskeuze en rond werkplekleren BS 3 december 2007	3bis
Besluit van de Vlaamse Regering van 21 maart 2008 tot oprichting van overlegorganen die bijdragen tot een optimale deelname van Vlaamse Gemeenschap aan het Europees actieprogramma Een Leven Lang Leren BS 17 oktober 2008	5
Besluit van de Vlaamse Regering van 12 september 2008 betreffende het multidisciplinaire dossier in de centra voor	1, 6-9, 11

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
	leerlingenbegeleiding BS 17 november 2008	
	Besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008 houdende uitvoering van het decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap BS 23 januari 2009	10
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2009 betreffende de leertijd, vermeld in het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming - Syntra Vlaanderen BS 19 maart 2009	7, 8, 11-13, 22, 27, 31-35, 73, 74, 83-85
	Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding BS 3 september 2009	3, 5, 6, 13, 38, 39
	Besluit van de Vlaamse Regering van 21 mei 2010 betreffende de proef van de kennis van het Nederlands, nodig om het gewoon lager onderwijs aan te vatten BS 11 juni 2010	4, 6
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag voor toegang tot het geïntegreerd onderwijs en van het attest bij het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs BS 3 april 2015	4, 5, 9
<p style="text-align: center;">Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed</p>		
	Besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 tot reglementering van het sociale huurstelsel ter uitvoering van titel VII van de Vlaamse Wooncode BS 7 december 2007	3, 24

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
Vlaams Parlement	Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris BS 7 oktober 1997	4-6
	Decreet van 6 juli 2001 houdende nadere regeling van het recht om verzoekschriften bij het Vlaams Parlement in te dienen BS 3 augustus 2001	5
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	Decreet van 18 mei 1999 betreffende de geestelijke gezondheidszorg BS 17 juli 1999	3, 5
	Decreet van 17 oktober 2003 betreffende de kwaliteit van de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen BS 10 november 2003	3
	Decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin BS 7 juni 2004	4
	Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap BS 11 juni 2004	4, 19/1, 20
	Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp BS 4 oktober 2004	4-6, 8-11, 13, 14, 16-19, 22-26, 28, 29
	Decreet van 16 juni 2006 betreffende het gezondheidsinformatiesysteem BS 7 september 2006	19, 42-44, 47, 48, 86
	Decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand BS 15 april 2008	5/1, 8

Decreet van 8 mei 2009 betreffende het algemeen welzijnswerk BS 8 juli 2009	8, 10, 13
Decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen BS 2 maart 2012	22, 25
Decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters BS 15 juni 2012	6
Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg BS 16 augustus 2012	21
Decreet van 13 juli 2012 houdende de Vlaamse sociale bescherming BS 23 augustus 2012	43
Decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden BS 11 april 2013	2, 4, 5
Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp BS 13 september 2013	5, 6, 8, 10, 20, 21, 24, 26, 28-31, 36, 37, 39-42, 44-46, 51, 58, 60, 62, 65, 66, 74-78
Decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning BS 29 januari 2014	5, 11
Decreet van 25 april 2014 betreffende de organisatie van het netwerk voor de gegevensdeling tussen de actoren in de zorg BS 20 augustus 2014	18,22
Decreet van 25 april 2014 houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap BS 28 augustus 2014	9, 20
Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de	Voorafgaande titel, 10, 37, 37bis, 37ter, 45, 45ter, 45quater, 46, 46bis, 49, 51,

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
	door dit feit veroorzaakte schade BS 15 april 1965	52ter-52quinquies, 54, 54bis, 55-58, 60, 61bis, 63bis- 63quinquies, 75
	Wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, BS 1 maart 2002	4-6, 8
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand BS 10 december 1994	11, 13, 19quater, 19quinquies, 19sexies, 19octies
	Besluit van de Vlaamse Regering van 16 juni 1998 tot regeling van de erkenning en de subsidiëring van de centra voor ontwikkelingsstoornissen BS 3 oktober 1998	1, 4
	Besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget aan personen met een handicap BS 30 januari 2001	8, 8bis, 10, 12, 13, 14
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap BS 20 november 2001	5, 9, 10, 11, 13, 16/5, 20
	Besluit van de Vlaamse Regering van 1 maart 2002 tot bepaling van de voorwaarden en de procedureregels inzake erkenning en subsidiëring van de consultatiebureaus voor het jonge kind BS 15 mei 2002	14, 15
	Besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2002 betreffende adoptiediensten die bemiddelen voor binnenlandse kinderen BS 18 juni 2002	17, 25, 28, 29
	Besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2002 betreffende erkenning en subsidiëring van de vertrouwenscentra kindermishandeling BS 19 juni 2002	3-5, 8, 18

Beleidsdomein	Regelgeving	Relevante bepalingen
	Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2007 houdende samenstelling en werking van de raadgevende comités bij de intern verzelfstandigde agentschappen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin BS 10 september 2007	2, 4, 6, 8
	Besluit van de Vlaamse Regering van 10 juli 2008 tot bepaling van het bedrag, de voorwaarden voor de toekenning en de wijze van vereffening van een vrij besteedbaar bedrag voor minderjarigen aan wie residentiële jeugdhulpverlening wordt geboden in voorzieningen die erkend zijn en gesubsidieerd worden door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap BS 21 oktober 2008	2, 3
	Besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2011 betreffende de algemene erkenningsvoorwaarden en kwaliteitszorg van voorzieningen voor opvang, behandeling en begeleiding van personen met een handicap BS 8 april 2011	2, 8, 12, 14-17, 19, 21, 22, 25, 27-36, 38, 39, 41, 45, 47, 54, 56-59
	Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012 betreffende de aanwijzing van een persoon die de minderjarige bijstaat bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp wanneer de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben en de minderjarige niet in staat is om zelf een vertrouwenspersoon aan te wijzen of niemand het ouderlijk gezag uitoefent BS 25 mei 2012	3, 5
	Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2012 betreffende het raadgevend comité van het Vlaams Centrum voor Adoptie en de Vlaamse adoptieambtenaar BS 30 juli 2012	4, 6
	Besluit van de Vlaamse Regering van 9 november 2012 inzake erkenning en subsidiëring van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning BS 18 januari 2013	16
	Besluit van de Vlaamse Regering 22 februari 2013 betreffende rechtstreeks toegankelijke hulp voor personen met een handicap BS 19 maart 2013	11

Besluit van de Vlaamse Regering 22 maart 2013 betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie BS 6 mei 2013	46
Besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk BS 1 augustus 2013	7, 11, 13, 17, 21
Besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp BS 28 februari 2014	1, 13, 18, 20, 22-25, 27-29, 36, 37, 39-43, 45, 47-49, 61, 63-66, 68, 69, 76, 79, 81, 82, 85, 88, 93, 97
Besluit van de Vlaamse Regering van 14 maart 2014 met betrekking tot de erkenning en de subsidiëring van ondersteuningsteams BS 18 juli 2014	4
Besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 houdende de subsidievoorwaarden voor buitenschoolse gezinsopvang en groepsopvang BS 11 september 2014	85
Besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 houdende de voorwaarden voor erkenning en attest van toezicht en het kwaliteitsbeleid voor buitenschoolse gezinsopvang en groepsopvang BS 17 september 2014	23-31, 44, 50
Koninklijk Besluit van 12 november 2009 tot oprichting van een gesloten federaal centrum voor minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd BS 18 november 2009	2/1